

Powjaz, kiž so njetorhnje

**Jezus praji: Štož do mnje wěri,
budže žiwy, hačrunjež wumrěje.
Kóždy, kiž je žiwy a wěri do mnje,
nanihdy njewumrěje.**

Jan 11,25-26

Jako młodostneho su mje znači a přeceljo druhdy do Sakskeje Šwicy ke krosnowanju sobu wzali. Hdyž džěše horu horje, mojej kolenje zwjetša chětro třepotašej. Tola hdyž běch skónčnje horjeka na wjeršku, běchu wšitke napinanja zabyte a cyła njewěstosć bě so zhubila. Na wokomik móžach wšu swobodu a krasny wid wot tam horjeka z cyłjeje wutroby wužiwać – ale jenož na wokomik. Přetož spěšnje bě mi jasne, zo dyrbju bórže zaso dele. A to bě za mnje přeco najhórši džěl tuteho wulěta do Sakskeje Šwicy. Po rjanyh wokomiku swobody bě nětko wokomik wulkeho stracha přišo!

Jenož z powjazom přiwjazany dyrbjach so na kromu skały stupić a so potom znak do hłubiny nachilić. Jenož tutón powjaz zawěsći mi nětko zwisk ze žiwjenjom. Džeržitej powjaz a karabiner, kiž stej přičinjenej wokoło mojego pasa? Haj, wobaj džeržešej. Po tutym wokomiku stracha džěše wšo jara skoku: Bjez problemow móžach so po skalnej scěnje dele pušćić a běch zbožowny, hdyž móžach zaso na krutej zemi stać.

Za mnje je to rjany wobraz za moje žiwjenje. Hdyž sym na wjeršku žiwjenja, hdyž sym strowy a wuspěšny, nječinju sej zwjetša wjele mysłow wo swój přichod. Wužiwam z radosću wulku swobodu a možnosće, kotrež so mi poskićeja. Wjele ludźi stara so wo materielne wěcy a naležnosće za swój přichod. Ale što budže, hdyž so žiwjenje pomału ke kóncej chila? Wo tym džensa jenož mało ludźi přemysluje. Tola z wěstosću přinđže za kóždého čłowjeka džeń a wokomik, hdyž ma so wón do njeznateho podać. W tutym wokomiku trjeba čłowjek powjaz. Trjeba to, štož jeho wěsće džerži, hdyž jeho ničo druge wjace

njedžerži. W bibliji zhonimy wo powjazu, kotryž tež w tutym wokomiku derje a wěsće džerži.

Swjaty scěnik Jan powěda wo zetkanju Jezusa z Martu, sotru Lacarusa. Lacarus je zemrěł. A Marta běži Jezusej napřećo. Hdyž wona jeho namaka, rozprawja jemu wo smjerći bratra. Po tym wumjetuje Jezusej, zo njeje prjedy přišo! „Knježe, hdy by ty tudy był, mój bratr njeby wumrěł.“

Zrědka rozprawja biblija wo tym, zo je Jezus emocionalnje reagował. Hdyž słyše wo smjerći Lacarusa, rozmjerza a rozrudži so. Jezus so rozhněwa nad smjerću. Wón běše přećiwo temu, zo bě Lacarus zemrěć dyrbjał. A tak wusutkowa na nim wěste znamjo z tym, zo zawoła do rowa: „Lacarus, pój won!“ A zemrěty wustupi.

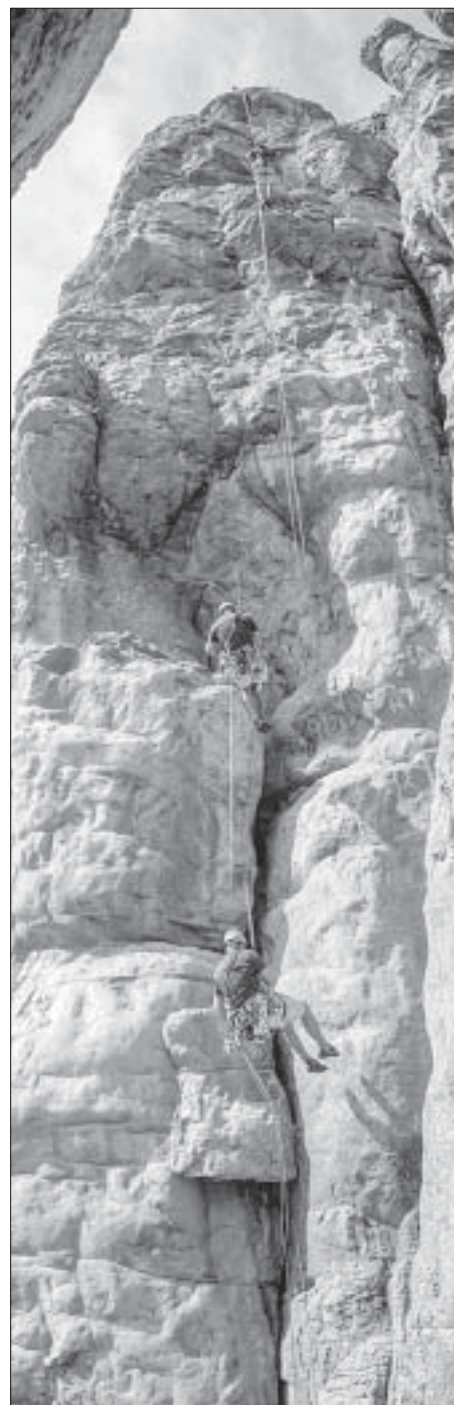
Na tutym přikładže Jezus njepokaza, zo je tu na zemi za čłowjeka smjerć wotstrojnena. Chcyše pokazać, zo nima Bóh zajim na smjerći čłowjeka. Štož so tu sta z Lacarusom, je mały pokiw na to, štož so z Jezusom k jutram sta: Jezus je žiwy. Nic hižo tu na zemi, ale w Božim kralestwje.

Lacarusowe zbudženje je tež pokiw za nas: Tež my směmy z nim žiwi być. „Štož do mnje wěri, budže žiwy, hačrunjež wumrěje. Kóždy, kiž je žiwy a wěri do mnje, nanihdy njewumrěje.“ – Takle praji to Jezus tehdy k Marće. To pak plaći tež nam. Na wěstu chwilu móžemy wšu swobodu a krasny wid tu na zemi z cyłjeje wutroby wužiwać – ale jenož na krótke wokomiki. Prjedy hač sej to myslimy, stejimy zaso na kromje skały a dyrbimy so rozžohnować. Naše žiwjenje so jónu skónči, tak kaž je Lacarus dyrbjał wumrěć. Ale smjerć nas njetrjeba zatrašić, dokelž smy z Jezusom zwjazani. Zwisk z Jezusom je kaž powjaz, kotryž nas džerži tež w najstrašnišej chwili žiwjenja. Tutón powjaz k Jezusej, kotryž nas džerži, – teho njesměmy so nihdy pušćić.

Christoph Rummel

Krosnowarjo trjebaja na nahlych skloninach powjaz, kiž jich wěsće džerži a so njetorhnje.

Foto: Burtonpe

Wobrazowe hódančko

Lube džěci, džensa sym za was małe wobrazowe hódančko přihotowała. Wobhladajće sej wobrazki cyle dokładnje. Pódla kóždeho wobrazka je ličba napisana. Tuta ličba woznamjenja pismik, kotryž pytamy. Hdyž widźíte na příklad wobraz měcha a pódla je napisana ličba 2, potom rěka to, zo pytamy pismik „ě“.

Hdyž sće wšitke pismiki prawje wuhódali, wučitaće mjeno muža, na kotrehož kóžde léto w nowembru spominamy.

Přeju wam wjele wjesela při hódanju.

Janina Krygarjowa

CD ze Slepjanskej narěču

W lětach 2010 do 2015 je Juliana Kaulfürstowa, koordinatorka serbskich projektow w Slepjanskej kónčinje, nahrawała powědanja serbskich ludźi z Miłoraza, Trjebina a Trjebinka, Rowneho, Mułkec, ze Slepoho, Džěwina a Brězowki. Jich hłosy su nětko słyšeć na dwěmaj cejdejkomaj. K temu słuša kniha z tekstami a němskim přeložkom pod titulom „Płachta pełna hulicowańkow – Erzählungen aus dem Grastuch“, kotraž je ilustrowana z wobrazami fotografa Karstena Nyča z Noweho Města. Na předstajenje rěčnych nahrawanjow a wernisažu wustajeńcy přichwata 2. oktobra wjac hač sto hosći na žurlu Serbskeho kulturneho centruma w Slepom. Zawodne słowa porěča dr. Hync Rychtař z Lipska. Folklorna skupina kólesko z.t. publikum ze swojimi Slepjanskimi spěwami zawjeseli. **PB**

W cuzbje?

Druhi serbski ewangelski kónc tydženja so w Chołmje wotměł

Ze wšelakich kónčin Łužicy a dalšich stron Němskeje podachu so wosebje młodži Serbja na druhim kóncu tydženja we winowcu do Chołma pola Niskeje. Byrnjež wjeska před 150 lěta hišće přewažnje serbska była, zda so džensa mnohim Serbam cuza, njeserbska. My pak so na starej farje při zhromadnym hraću, spěwanju a bjesadowanju spěšnje zadomichmy a sej tak zhromadny, byrnjež tež jenož nachwilny, serbski rěčny rum wutworichmy.

Z fararku Jadwigu Malinkowej ze Slepoho běštej Christiana Piniekowa z Choćeboza a Marja Pěčkec ze Slepoho kónc tydženja přihotowajoj. Marja Pěčkec, kiž da so w Rownjanskej pěstowarni na kublarku

wukublać, přewza džěto z džěćimi. W mjenzčasny my dorosceni, kiž wšak běchmy kóždy na swoje wašnje z „cuzby“ přijěli, wo tym přemyslowachmy, što to rěka: „cuzba“ – hdže a kak smy sami cuzy? Při tym zwěsćichmy, zo słyša „cuzba“ k zakładnym bibliskim kategorijam. Njeje nimale žaneje bibliskeje stawizny, w kotrejž njeńdže wo cuzbu abo wo to, so cuzy čuć. Přičinje za to, zo so čłowjek – z bibliskeho časa runje tak kaž džensniši moderni pućowar-migrant – do cuzby podawa, stej (nutřkowno-dušiny) njepokoj kaž tež (wonkowny) eksistencu wohrožacy njeměr.

Při wuchodžowanju na Kwětaněčanski jězor zetkachmy so z wukrajnikami, kiž bě-

chu w dowolniskich bungalowach nachwilnu domiznu namakali. Prowizoriski a přewidny twarski plót měješe – haj, što drje? – čekancow před domoródnymi abo domoródných před nowymi sobuwobydlerjemi škitać. Plót pak scyla njebě masiwny a skičeše tójšto móžnosćow k přestupjenju. Z tym skutkowaše na nas kaž symbol, pokazuju na naše husto njewuspěšne a podarmotne prócowanja, so před cuzym škitać.

Prěnja kročel, cuzbu přewinyć, je zhromadnosć. Tak podachmy so sobotu popołdnu zhromadnje do Stróže na serbske swójbne popołdne, kiž bě tam župa Budyšin přihotowała. „Čmjeła Hana“ wosebje džěci zahori – spěw wo jeje dyrdomdejach sej po něšto dnjach tež doma hišće husćišo spěwamy. Wjeselili smy so tež přez nje-dželniji wopyt z Budyšina, kiž bě na dwurěčne swójbne kemše do Chołma přijěł. Tute wuhotowaštaj wosadny farar Christian Huth a Jadwiga Malinkowa. Wjeršk a zakónčenje kónca tydženja bě hra wo „Sydom kózlatakach“, kiž běchu džěci w běhu zhromadnych dnjow z Marju Pěčkec nazwučowali. Wobohaćeni podachmy so kóždy z cuzby, kiž bě so za nas w běhu krotkeho kónca tydženja z domiznu stała, na swój dampuč.

Da-li Bóh, chcemy so klětu spočatk nazymskich prózdnin zaso na serbski ewangelski kónc tydženja zetkać. Dalši zajimcy su k temu wutrobnje witani.

Lubina Malinkowa

Wobdžělnicy serbskeho ewangelskeho kónca tydženja z Budyskimi hosćimi po nje-dželnišich kemšach před cyrkwu w Chołmje

Foto: B. Hojerec

Manfred Laduš z Mytom Čišinskeho wuznamjenjeny

Sobotu, dnja 17. oktobra 2015, spožči so serbskemu žurnalistej Manfredej Ladušej za jeho žiwjenske skutkowanje jako wurjadny kulturny stawiznar, žurnalist a dokumentarist Myto Čišinskeho. Ludmila Budarjowa wuzběhny w swojej lawdaciji: „Jako nowinar slěduje wón z wobšěrnej fachowej wědu, wulkej pilnosću a rozswětlerskim duchom akribisce a dokumentarisce nadkonfesionalne narodne a kulturne wuwice Hornjeje a Delnjeje Łužicy kaž tež te we wobtuku Slepjanskeje wosady.“

Manfred Laduš narodži so 1941 w Hermanecach w Rakečanskej wosadze. Jeho nan Gusta Laduš, lěsny džělačer z Wochoz, staraše so wot 1922 jako ekspedient Smolerjec knihičišćernje wo rozšěrjenje Serbskich Nowin a wo dalše nadawki. Kónc 30tych lět přečahny do Hermanec na žiwnosć, z kotrejež pochadžeše mać Frida Fredzic. Manfred Laduš wotrosće w Hermanecach a wopyta tam šulu. 1955 bu w Rakecach wot serbskeho duchowneho Richarda Šolty konfirměrowany. Konfirmacija sama bě němska, dokelž běchu mjez wjele němskimi konfirmandami, tež z rjady čěkanow, jenož tři Serbja. Bu přiwzaty na Serbsku wyšu šulu, njemóžeše pak městno chorosće dla nastupić. Tak zakónči 10. lětnik na Łazowskej šuli a nachwata pozdžišo abituru na ludowej uniwersiće. Jan Handrik nawabi jeho do džěła za Domowinu, hdžež skutkowaše po wopyće Minakatskeje Centralneje serbskeje rěčneje šule w župomaj Wojerocy a Běla Woda.

Hižo jako šuler bě Manfred Laduš přeššo rady čitał a do němskeje nowiny Lausitzer Rundschau dopisował. Sčěhowachu mjeńše nastawki za Nowu dobu, pozdžišo prawidlownje tež wjetše přinoški. Před 50 lětami, dnja 1. apryla 1965, započa wón po wjacorych pospytach jako přistajeny sobudžělačer w redakciji Noweje doby a je

Serbski superintendent Jan Malink (nalěwo) gratuluje Manfredej Ladušej k wysokemu wuznamjenjenju.

Na swjedženskim zarjadowanju 17. oktobra na Čerwjenej žurli klóštra Marijina hwězda w Pančicach-Kukowje je prezident Sakskeho krajneho sejma dr. Matthias Röbler serbskemu nowinarnej Manfredej Ladušej přepodał Myto Čišinskeho. Mjez přními gratulantami bě předsyda rady Załožby za serbski lud Jan Budar (wotlěwa).

Foće: Maćij Bulank

serbskej nowinje hač do džensnišeho swěrnj wostał.

Manfred Laduš bě zwopředka w młódzinskim wotrjedze zasadženy, rozprawješe wo Domowinskim džěle, haj, bě tež za žónske džěło zamotwity, doniž njepřeńdže do kulturneho wotrjada, hdžež jara rady džělaše. Nimo powoňanja absolwowaše dalokostudij žurnalistiki w Lipsku, kiž jako jenički student „z wuznamjenjenjom“ zakónči. 1982 sta so z wotrjadnikom kulturneho wotrjada.

Jako žurnalist bě a je rady po puću, zna je wšu Łužicu wot Žitawy nimale hač do Berlina. Wosebje rady pisa wo serbskich ludžoch, wo kulturnych skupinach, stawizniskich podeńdženjach a cyrkwinskih naležnosćach. Při tym pomha jemu jeho zběraćelske džěło. Za swoje nastawki wužiwa chroniki, stare nowinske přinoški a swoje zapiski wo rozmoťwach ze serbskimi ludźimi. Wosebje rady je pisał kulturnostawizniske serije kaž wo kulturnych drohotnosćach, wo wsach, w kotrychž wotměwaše so Serbski ewangelski cyrkwinski džěń, wo muzejach a domizniskich stwach a wo zhubjenych wsach brunicy dla.

Nimo swojeho žurnalistiskeho džěła je Manfred Laduš jara šěroko skutkował na kulturnokubłanskim polu. Njeličomne razy je přednošował wo serbskich stawiznach a tradicijach w Domowinskih skupinach, na župnych a holandskich swjedženjach, džělaše jako pućowanski nawoda, jako přewodnik po Budyšinje a w pomnikoškiće. Wot 1970 je wón stajny awtor Serbskeje

protyki, je pisał za Bautzener Kulturschau a za naslědny časopis Oberlausitzer Kulturschau, každe lěto ma přinoškaj w němskej knižnej protyce Oberlausitzer Hausbuch a je njesprócnjwy posrědnik serbskeje kultury za našich němskich krajanow. Ze swojeho wulkeho nazhonjenja je čerpał za knihu „100 lět Domowina“, kotraž wuńdže 2012 w serbskim nakładnistwje.

„Sym přeco dobre zwiski měł“, měni Manfred Laduš. „Sym wjele po puću był a z ludźimi hromadže přišoł. Won na zarjadowanja, to je mi wažne. Mi je so tež jara w Delnjeje Łužicy lubiło. Wšudže sym serbske slědy sčěhowať.“ Haj, Manfred Laduš so po cyłej Łužicy wuznawa kaž lědma štó. Žadyn druhi žurnalist njesčěhuje tak prawidlownje naležnosće ewangelskich Serbow a je na jich zarjadowanjach póda. Wón je załoženski sobustaw Serbskeho ewangelskeho towarstwa a tež člon Maćicy Serbskeje wot jeje znawazaloženja w léce 1990.

Manfred Laduš je žurnalist z čěłom a dušu. Wuměnk wón njeznaje, nimale wšědnje je hišće w redakciji Serbskich Nowin. Džěłowy etos, wobšěrna wěda a njesprócnjwosć – to su zakłady jeho njewustawaceho skutkowanja na polu serbskeho nowinarstwa. Za to je dóstał z poňnym prawom Myto Čišinskeho 2015. Gratulujemy jemu z cyłej wutroby k tutemu wysokemu wuznamjenjenju a přejemy jemu za dalše skutkowanje Bože žohnowanje, krutu strowotu a stajnje plódnje pjero.

Marka Maćijowa

Jubilejny přednošk wo ewangelskim cyrkwinskim žiwjenju w Kamjencu

W bywšej Serbskej cyrkwi, džensnišim sakralnym muzeju cyrkwe swj. Hany, přednošowaše 18. septembra superintendent Jan Malink na temu „450 lět Serbska cyrkwe – ewangelscy Serbja w Kamjencu“. Kamjenske stawizniske towarstwo bě w kooperaciji z cyrkwinskotwarskim towarstwom skladnostnje jubileja na přednošk přeprasylo. Něhdže 70 přítomnych scěhowaše zajimawym wuwjedženjam Jana Malinka.

Spočatnje pokaza referent na wliw reformacije, přez kotruž nastachu po cyłej Europje cyrkwe za rěčne mjeńšiny. Jedne z hłownych žadanjow Luthera bě, Bože služby a z tym tež předowanja w maćernej rěči přewjesć. Z přesadženjom reformacije we Łužicy nastachu w dwurěčnych městach Serbske cyrkwe. Jich založenje njebě jednotny proces, ale wotwisowaše wot připadow a městnych wobstojnosćow. Tak wužiwachu so prózdne stejace kapaly abo něhdyše klósterske cyrkwe abo natwarichu so nowe Serbske cyrkwe. Na kóncu doby reformacije bě 90 % Serbow luterskeho a 10 % katolskeho wěrywuznaća.

Hłowna tema wěnowaše so 450lětnemu wobstaću cyrkwe swj. Hany jako Serbskeje cyrkwe. Z přenim lutherskim předowanjom započo so w Kamjencu reformacija hižo wot lěta 1527 sem přesadžeć. 1536 zemře posledni katolski farar a z toho časa běchu wšě předowanja ewangelske. Prjedy hač přeńdže klóster franciskanow z cyrkwu swj. Hany po 1565 do Kamjenskeje ewangelskeje wosady, eksistowaše hižo hamtska struktura z hłownym fararjom, archidiakonom a diakonom. Posled-

ni, najniši po rjedže, bě za ewangelskich Serbow města a za wsy wuchodnje a sewjernje Kamjenca zamołwity. To běchu tehdy nimale ryzy serbske wsy Běla, Jěžow, Njedźichow, Bambruch abo Křidoł. Pastor primarius a archidiakon běštaj zamołwitaj za němskich wobydlerjow w měsće a za wsy w juhu a zapadže. Tute rozdželenje wotpowědowaše někak tehdyšej němsko-serbskej rěčne hranicy.

Wotběh serbskeje Bože služby bě trochu swojoraznje rjadowany. Spowědz na spočatku a kónčne Bože wotkazanje wotměwašej so w němskej a serbskej rěči w Marinej cyrkwi, štož je hłowna cyrkwe Kamjenskeje wosady. Mjez tym bě serbske předowanje w Haninej cyrkwi, štož rěkaše, zo dyrbjachu serbscy kemšerjo dwójce cyrkwe mjenjeć. Tute komplikowane rjadowanje zložowaše so na tehdy płaćiwu zasadu „jedne město – jedna wosada – jedna hłowna Boža služba“. Podžěl Serbow woteběraše a wot lěta 1848 běchu serbske Bože služby jenož hišće dwutydžensce. Lěta 1928 měješe diakon Pawoł Jenč poslednje serbske předowanje.

Runja mozaikowym kamuškam zestaji Jan Malink wobraz wo kulturnych stawiznach Kamjenca počahujo so na wažne wosobiny a podawki. Mjenowaše na příklad znatu fararjec Šerachec swójbu z Křidoła. Jedin potomnik bě Hadam Bohuchwał Šerach, farar w Budyšinju, serbski rozswětler a wuznamny pčotar. Dalši bu dla svojich zaslužbow na historiskim polu wot kejžorki Marije Theresije do zemjanstwa pozběhnjeny. Hač do džensnišeho hodži so swójbná linija scěhować, do

Superintendent Jan Malink (nalěwo) w rozmołwje z Alfonsom Kuringom z Pančic-Kukowa po přednošku
Foto: A. Handrik

kotrejež słuša tež jurista a spisowacel Ferdinand von Schirach.

Najznaćiši syn Kamjenca je bjezdweła rozswětler Gotthold Ephraim Lessing, hač do 12. žiwjenskeho lěta tam bydłacy. Prawdžepodobnje je syn pastora primariusu dožiwił tolerancu mjez Serbami a Němcami kaž tež mjez protestantami a katolikami. Łačonska šula, kotruž hač do 1741 wopyta, steješe pódla Hanineje cyrkwe. Lessing stwori jako přeni dramatar serbsku jewišćowu figuru, služownika Antona.

Nazornje předstajene slědženja zakonči Jan Malink z přećom, wěnować w džensnišim sakralnym muzeju tež wotdžěl serbskim stawiznam Božeho domu, kotryž słužeše wot 1565 do 1928 jako Serbska cyrkwe.

Měrana Cušcyna

Domchowanku w Protecach swjećili

Lěta woswjećištej wosadže Halštrow-Protecy a Smječkocy zhromadnu domchowanku. W času wakancy je wšak čežko Božu službu z fararjom zawěsćić. Tutón raz wuhotowaše ju Karin Morgenrothowa z džěćimi. Předstajichu stawizničku wo myšce Frederick, kotraž nochcyše druhim myškam při skladowanju plodow pomhać. Hromadžeše mjeztym slónčne pruhi, barby léća, słowa a spěwy. A zo běchu to w mrózojtej a čmowej zymje přewšo wažne wěcy, w hrě zhonichmy.

Chór a dujerjo kemše wobrubichu, tak zo běše to rjany zhromadny podawk. Žnjowe dary dóstanje misioniski dwór w Lěskej.

Christina Donatec

Džěći z wosady wuhotowachu kemše na žnjowodžaknym swjedženju w Protečanskej cyrkwi.

Foto: Ch. Donatec

Helmut Gros z Džěžnikec 80 lět

K swěrnym serbskim kemšerjam w Budyскеj Michałskej cyrkwi słuša hižo wjele lět Helmut Gros z Džěžnikec. Hdyž wjedro dowoli, rady z kolesom na nje přijědže. Tež na serbskich cyrkwinskih a kubłanskich dnjach a na zajězdach ze Serbskim busom so wón husto wobdžěli. Zdobom słuša k rěčnikam Słowa k dnjej w serbskim rozhlосу. Tutón měsac je wón z jubilarom a woswjeći swoje wosomdžesaćiny.

Helmut Gros słuša k poslednim Serbam Budestečanskeje wosady. Narodził je so 20. nowembra 1935 serbskimaj mandželskimaj w Džěžnikecach. Nan Maks Gros (1897–1981) pochadžeše ze Zubornički, džělaše wjele lět jako tepjer w zawodže za rozbuchadła w Hnašecach a skutkowaše aktiwnje w serbskich towarstwach. Mać Meta rodź. Rychtarjec (1900–1978) pochadžeše z domu w Džěžnikecach, w kotrymž swójba bydleše, a bě domjaca. Wo swojim nanje a dalších swójbných je nam jubilar před něšto lětami sam w Pomhaj Bóh rozprawjał. Grosec staršej so swěru k serbstwu dđeržeštaj, wopytowaštaj serbske kemše w Budestecach kaž tež serbske cyrkwinske a kubłanske dny. W jich domje haješe so jako w jednym z poslednich we wsy serbska rěč. Hromadže ze staršej sotru Ilsu wotrosće džensniši jubilar ze serbskej maćeršćinu a hakle pozdžišo na dróze wot druhich džěci němsku rěč nawukny.

1942 zastupi Helmut Gros do Hornjohórčanskeje šule. Wot 1946 wuknješe hroma-

Helmut Gros

Foto: J. Maćij

dže z dalšími serbskimi džěćimi w českich Warnočicach a přeńdže 1949 wottam na Serbsku wyšu šulu w Budyšinje. Po wuspěšnej maturje 1953 studowaše w Drježdžanach mašinotwarstwo ze specializaciju na twar ratarskich mašinow. Wot 1959 skut-

kowaše potom tři lětdžesatki hač do 1989 jako diplomowy inženjer we wulkim kombinace za ratarske mašiny „Postup“ w ródnych Džěžnikecach. Po přewróće bě dwě léce z ekonomom w Instituce za serbski ludospyt, doniž so 1991 do bjezdžělnosće a skónčnje na wuměnk njepoda. Z mandželskej, kotraž bě z pěstowarku w Džěžnikecach a pozdžišo z chorobnej sotru w Budyскеj chorowni, wotcahnyštaj syna a džowku, po kotrymajž mataj štyrjoch wnukow.

Přez swójbne korjenje a kubłanje w Čěskej je Helmut Gros wusko ze serbskim žiwjenjom zwjazany. Hižo jako šuler přistupi 1946 Domowinje – a tak słuša bórže k tym wěsće nic mnohim člonam, kiž jej hižo sydome lětdžesatkow přisłušeja. Za čas studija bě městopředsyda studentskeje Domowinskeje skupiny w Drježdžanach, nětko nawjeduje hižo lětdžesatki Domowinsku skupinu w Hornjej Hórcce, w kotrejž bě po swojim nanje 1978 předsydstwo přewzał. Byrnjež ličba sobustawow a z tym tež aktiwitow mjeztym chětro spadnyła, stara so hišće wo přewjedjenje kóždolětneje hodownički a wo tym składnostnje tež w serbskej nowinje rozprawja.

Přejemy jubilarej spokojny žiwjenski wječork w jeho ródny domje w Džěžnikecach a zo bychmy so z nim móhli hišće husto zetkawać na kemšach kaž tež na druhich serbskich zarjadowanjach.

Trudla Malinkowa

Wopyt z Awstralskeje w Budyšinje

Składnostnje swojeho njedawneho přebywanja we Łužicy wopytaštaj mandželskaj Lois a Lyall Kupke z Adelaidy w Južnej Awstralskej 30. septembra mjez druhim Serbski institut w Budyšinje. Při tym darištaj institutnej bibliotece wjacore knihi, w kotrychž rozprawja so wo zapućowaných Serbach a jich sydlišćach w Awstralskej. Nawodnica Serbskeje centralneje biblioteki Hanaróža Šafratowa publikacije z džakom přija. Zdobom pokaza wona wopytowarjomaj někotre originalne listy wupućowaných Serbow, kotraž běchu tući před pođdra lěstotkom swojim přiwuznym z Awstralskeje do Łužicy pósłali a kotraž so džensa w institutnym archiwje chowaja.

Knjez Lyall Kupke je prezident Wend/Sorb Society of South Australia, serbskeho towarstwa w Južnej Awstralskej. Powołanisce bě něččiši wuměnkaz z dołholětnym nawodu Lutheran Archives, lutherskich archiwow, w měsće Adelaidy. Z mandželskej, kotraž běžnje němsce rěči, wopytaštaj nimo Budyšina tež Bukeycy, Ochranow a Delnju Łužicu. Dale podaštaj so do pólskich

Mandželskaj Lois a Lyall Kupke z Adelaidy w rozmołwje ze sobudžělaćerkomaj Serbskeho instituta Hanaróža Šafratowej (naprawo) a Trudlu Malinkowej (nalěwo) Foto: H. Šěnc

kónčin wokoło Zieloneje Góry, wosebje do Kłěpska, zwotkełž mnozy němscy lutherscy

wupućowarjo do Awstralskeje pochadźachu.

Trudla Malinkowa

Farar Mjertyn Mucha – „dobry delnjoserbski wótčinc“

Mjertyn Mucha narodži so 25. julija 1805 jako syn bura Mjertyna Muchi a jeho mandželskeje Marje rodź. Konopkec w Dešnje. W ródnej wsy chodžeše tež do šule. Spóznaawsji jeho duchowne dary, poručí wosadny farar Kito Bjatkař jeho staršimaj zmóžnić hólcej wyše kubtanje. Třoch Dešnjanskich hólcow wučese farar Bjatkař wokoło lěta 1820 lačonsku rěč, zo by jich přihotował na wopyt Choćebuskeho gymnazija: swojeho syna Hermana Bjatkarja a burskeju hólcow Mjertyna Muchu a Kita Panka. Wšitcy tři stachu so pozdžišo ze serbskimi fararjami – Bjatkař w Gogolowje, Mucha w Brjazynje a Pank w Lutolu a w Dešnje – a wostachu čas žiwjenja spřečeleni.

Hdyž bě Mjertyn Mucha gymnaziast w Choćebusu, zemrě jeho nan w Dešnje. Bě za syna zbožo, zo njetrjebaše so dla toho domoj do ratarstwa wróćić, ale zo smědžeše dale na gymnaziju wuknyc. W pozdžišich lětach so rady na čas swojeje młodosće w Choćebusu dopominaše. Z tehdyšich lět wobchowa sej čelny brach na čas žiwjenja. Tutón sej načahny, jako raz po šuli ze sobušlerjemi za měščanskej murju při Serbskich wrotach přez přerow skakajo so do žumpadla zapadny a sej při tym nohu tak njezbožownje zwjertny, zo z toho časa trochu chromješe.

Po zakónčenju Choćebuskeho gymnazija poda so Mjertyn Mucha do Berlina na studij teologije. Zo by swojej zwudownej mačeri plaćenje studija wolóžil, sej sam něšto přizaslužil z tym, zo jako domjacy wučer džěči Berlinskeje oficěrskeje swójby wučese. Jako bě studij zakónčil, njedósta – kaž to tehdy zwjetša běše – hnydom farske městno, ale skutkowaše zaso jako domjacy wučer, tónkróć w swójbe zastojnika njedaloko Choćebusa.

Farar w Brjazynje

22. februara 1841 bu Mjertyn Mucha ordinowany a za fararja Brjazynskeje wosady zapokazany, w kotrejž wosta jwac hač štyri lětdžesatki. Zdobom postajichu jeho za wjednika blótowskeje wučerskeje konferency. Tež tute zastojnstwo wukonješe, doniž so we wysokej starobje na wuměnk njepoda.

W Brjazynje skutkowaše farar Mucha w dobrej přezjednosći ze swojimi wosadnymi, a to z wjesnjanimi runje tak kaž z ryčerkublerjom a cyrkwiniskim patronom, swobodnym knjezom von Wackerbarthom. Zacišć wo jeho přních lětach w Brjazynje je nam zawostajil znaty hornjoserbski farar a historik Korla Awgust Jenč. Jako student teologije w Lipsku pućowaše wón w juliju 1849 po serbskich stronach Delnjeje Łužicy a wopyta při tym tež wjes Brjazynu a jeje fararja. Wo tutym wopyće Jenč rozprawješe: „W Brjazynje teke dobre

serbske žywenje namakach, a kněz farar Mucha jo tak dobry Serb a ma serbsku rěč a serbske luže tak lubo, až možo se wot njogo jogo wosaže wjelikego žognowanja nažaš. Spomnješ teke cu hyšći, až jo tuder wšudy wjelgi małko nimskich luži, a až togodla se rědko nimski prjatkujo.“

Swojeho přečelneho, wujednawaceho wašnja dla bě Brjazynski farar česceny a lubowany wot mnohich. Jan Bjedrich Tešnař, znaty farar a delnjoserbski narodny prócowar, rozprawješe, zo je farar Mucha w Brjazynje „tu rědownju swojogo kněža a wumožnika pasł na te 43 lět z wjelikeju pilnosću a psijaznosću, tak až jogo spowědne žiši, kotrež jo rozwućował a jich k Božem blidu brał wjeliku licbu we tych lětach swojogo fararskego zastojanja, budu na njogo spominaš w Brjazynje, Prjadowozu a Smogorjowje hyšći dlujke case.“

Serbske skutkowanje

Na serbskim polu njeje farar Mucha sam žane wuznamne aktiwity wuwijał. Hdžež pak je móht, je serbske naležnosće po swojich móžnosćach podpěrował. Wo tym swědča scěhowace přikłady:

Hdyž w nalěcu 1852 farar Mato Nowka w Módleji přesta wudawać Bramborski serbski casnik a Kito Pank, mjeztym farar w Dešnje, nazymu samsneho lěta započa casnik zaso wudawać, móžeše so na podpěru štyrjoch serbskich duchownych zepěrać. Tući „sobuzělašerje a pomocniki“, kaž Kito Pank jich mjenuje, běchu fararjo Šadow w Małych Dobrynjach, Buršař w Choćebusu, Haušig w Bórkowach a Mucha w Brjazynje. Woni tež skazanki za abonent delnjoserbskeje nowiny přijimowachu.

Jako starc słušeše farar Mucha w lěće 1880 k sobuzaložerjam Mašicy Serbskeje. Jeho mjeno čitamy mjez tymi šesnaće wosobami – z nich běchu wosmjо fararjo, šesćo wučerjo, jedyn gmejnski předstejićer a jedyn literat –, kiž běchu w Bramborskim serbskim casniku wozjewjene přeprašenje na založensku zhromadźiznu 27. meje 1880 w Choćebusu podpisali. Samo so wě, zo słušeše potom sobu k přěnim, kiž nowozaloženemu knihownemu towarstwu, kaž Mašicu tehdy mjenowachu, přistupichu. Samsne lěto 1880 bě farar Mucha na přěnim zetkanju komisije pódlu, na kotrejž so wobzamkny, zo ma so nowy wudawk serbskich spěwarskich přihotować a zo maja so za to kěrlušě zasadnje wobdžělać, zo bychu lěpšu kwalitu docpěli. Po dwulětnym džěle spěwarske 1882 wuńdžechu.

W lěće 1881 namakamy Brjazynsku wosadu mjez tymi, kiž běchu najwjace pjenjez za serbske potreby nazběrali. Serbscy duchowni běchu tehdy „hutsobnu pšosbu“ wo pjenježne dary do wšěch delnjoserbskich wosadow wupóstali. Z nahromadženych pjenjez měješe so založić fonds za

podpěru serbskich studentow teologije, kotryž měješe zaměr, wjace burskim hólcam ze serbskich swójbow zmóžnić studij teologije a z tym wotpomhać wulkemu njedostatkej na serbskich fararjach w Delnjeje Łužicy. Přěni, kotremuž měješe so tajki serbski stipendij wuplaćić, bě burski syn Mjertyn Tylka z Dešna, kotryž w Berlinje teologiju studowaše. Najwjace pjenjez składowachu tehdy Bórkowska, Choćebuska serbska, Dešnjanska a jako štwórta Brjazynska wosada. Cyle wěsće měješe na tutym dobrym rezultacie tež wosadny farar podžěl.

Za wšón zastojnski čas fararja Muchi wosta Brjazynska wosada dobra serbska. Krótko do toho, zo so wón na wuměnk poda, zestaji Arnošt Muka w lěće 1880 swuju znatu statistiku Serbow. Tehdy bě mjez cyłkownje 1 445 wobydlerjemi Brjazynskeje wosady jenož 10 Němcow. Dzewjećo z nich bydlichu w Brjazynje a jedyn w Strjazowje, Góry pak běchu dospołnje serbske. Tak móžeše Arnošt Muka zwěsćić: „Wosada je dočista serbska nimo někotrych přičahłych Němcow, kotriž pak su tež serbski nawukli.“

Wuměnk w Choćebusu

Z priwatneho žiwjenja fararja Muchi je znate, zo bě so 10. junija 1847 woženil z Albertinu Bjatkaric, džowku Dešnjanskeho fararja, kotryž bě jeho w młodych lětach na wopyt gymnazija přihotował. Wona bě so 1817 w Dešnje narodžila, wusteješe so derje na burske džěla, bě pilna hospoza a měješe darniwu ruku za chudych. Wobknježeše serbsku rěč a rěčeše z ludźmi derje a rady serbsce. Z tym bě wona wěste wuwzaće, wšako w Delnjeje Łužicy njebě wjele farskich džowkow a farskich žonow, kiž serbsčinu wobknježachu a nałožowachu. Charakternje so mandželskej rozeznowaštaj – farar Mucha bě miłeje, wona pak bóle kruteje powahi. Z jeju mandželstwa žane džěči njewuńdžechu.

Přez 42 lět skutkowaše farar Mucha w Brjazynje. Hakle přiběraca slabosć nuzowaše jeho, so we wysokej starobje 78 lět k 1. oktobrej 1883 na wuměnk podać. Mandželskej přesydlisťaj so do Choćebusa. Tam farar Mucha hižo lěto pozdžišo, na smjertnej nježděli, 23. nowembra 1884, zemrě. Mandželska jeho wo tójšto lět přežiwi a zemrě 80lětna 21. februara 1898 tehorunja w Choćebusu. Wobaj bušťaj na měščanskim pohrjebnišću pochowanaj. Na jeju rowje steješe križ z bibliiskim hronom w zlotym pismje: „Zbožne su te měrcynjarje, pseto jim budu Bože žiši groniš.“ (Mt 5,9) Casnikar so wot fararja Muchi rozžohnowa ze słowami: „Žož něčo dobrego za Serby se wugbašo, tam mějašo teke kněz farar Mucha swoju ruku poda. Žěk jomu!“ **Trudla Malinkowa**

Žnjowodźakny swjedžen w Rakecach

Přeco hižo ma žnjowodźakny swjedžen w Rakečanskej wosadze někotre wosebitosće. Na příklad swjeci so tutón swjedžen w Rakecach hižo njedzeli před powšitkownje zwučenym terminom, lětsa 27. septembra. Swjedženja dla běše cyrkej rjenje wupyšena. Ale wězo, to njeje wosebitosć. Snano přitřechi to lěpje na to, zo wěriwi z wjeskow, kotraž k wosadze słušeja, wotměnjejo doľhu girlandu za pyšenje wołtarja a žnjensku krónu přihotuja. Lětsa su krónu w Šćeńcy a girlandu w Hermancecach a we Wysokej wili.

Wot někotrych lět maja Rakečanscy ewangelscy křesćenjo rjany nowy naložk. Džěci pěstowarnje „Kraj palčikow“ zetkaja so při pěstowarni a čahnu wottam hromadze ze staršimi, džěcimi kurendy, ministrantami a fararjom k cyrkwi. We wozyčkach a w korbikach wjezu a njesu džěci plody polow a zahrodow do cyrkwyje. Tež žnjensku krónu wjezu w swojim čahu sobu.

Prjedy hač farar Kecke džěci požohnowa a k džěcacych kemšam rozžohnowaše, spěwachu wone před wěriwymi w potnje wosadźenej cyrkwi. W Rakečanskej pěstowarni wobsteji Witaj-skupina. Tehodla spěwachu džěci swoje kěrľuše zdžěla němšce a zdžěla serbsce. Bohužel pak lětsa mjez džěcimi žane holcy w serbskej drasće njeběchu.

Na kemšach pak njespěwachu jenož pěstowarske džěci serbsce. Štučce předowan-skeho kěrľuša „Wir pflügen und wir streuen / My symjo wusywamy“ tež wosada serbsce spěwaše. Po zdaću njeje to wjele. Ale najwjace z wěriwych ma we wšědnym žiwjenju lědma kontakt k serbsčinje. Tež tehodla je spominanje na to, zo ma wjetšina ludźi w Rakecach a wokolnych wsach serbske korjenje, tak wažne. Rjenje, zo wosadne předstějicerstwo tutón wažny cyrkwin-ski swjedžen tež za tutu powěsć wužiwa.

Günter Holder

Čah džěci ze žnjenskej krónu před Rakečanskej cyrkwyje

Foce: G. Holder, J. Malink

Němsko-serbsku Božu službu swjecili

Na 18. njedzeli po Swjatej Trojicy, 4. winowca, běchu wosadni z Bukec a wokoliny na dwurěčnu Božu službu přeprašeni. Do Božeho domu zastupiwši dósta kóždy z dohromady 35 kemšerjow łopješko z wotběhom kemšow a z němskim tekstom předowanja do ruki. Ze serbskimi seklemi wupyšeny wołtar wšitkich na přijomne wašnje witaše. Zawodnu hudźbu zahra organist na byrglach z přewodom instrumentalneho solisty na trompeće.

Farar Haenchen

Wosadny farar Thomas Haenchen čitaše teksty ze Swjateho pisma zdžěla serbsce. Wšitke kěrľuše spěwachu so wotměnjejo po štučkach serbsce a němšce z přewodom byrglow a trompety. Předowanje zložowaše so na podawiznu wo bohačku po swjatym Lukašu na 18. stawje. Zawod do předowanja z krótkim zjimanjom poda farar Haenchen w němškej rěči, same předowanje běše w derje zrozumliwej serbsčinje slyšeć. Za k temu naložowanu prócu so kemšerjo pola njeho po kemšach při rozžohnowanju wosobinsce podžakowachu. Próstwy, modlitwy a Wótčenaš so ze sobuskutkowanjom kemšerjow w serbskej rěči wuspěwachu.

Serbsce so Boža služba skónči – jako postludium slyšachu přítomni spěw „Ha widžu-li ptačata čahnyć“ jako trompetowe solo. Byrnjež to předwidžane njeběše, kemšerjo zahoriće a wjesele sobu spěwachu.

Arnd Zoba

Wopomnjeće 70. posmjertnin fararja Benjamina Běgarja

Benjamin Běgar (1873–1945) je był znaty farar we Wětošowje. Wón je wjele za to serbske w Delnjeje Łužicy činił. Na poslednich dwurěčnych kemšach na dnju wote-wrjeheneho pomnika lětsa w septembur we Wětošowskej Serbskej cyrkwi je farar n. w. Dieter Schütt ze Žyłowa spominał na žiwjenje a skutkowanje fararja Běgarja. Přez to přinđže mi do mysli, so na přichodnym zetkanju džěloweje skupiny Serbska namša woprašec, hač njechamy k wopomnjeću zaslužbneho fararja kwětki na jeho row na Wětošowskim pohrjebnišću položic. Po krótkim přemyslowanju sobustawy přihosowachu, zo bych so wo to postarał.

So wě, zo sym to rady činił. Samsny wječor hišće zazwonich nawodnicu předawanišća kwětkow w Bórkowach a pólach jej mejlku ze serbskim hrónčkom. Wšako je čas chětro chwatał: 21. septembra bě so

džěłowa skupina zešla a hižo 23. septembra běchu 70. posmjertnin fararja Běgarja. Tehodla njeje so wjac radžilo serbsku seklu zhotowic. Tak bě šala kwětkow wuhotowana z bělej seklu z němškim bibliskim hronom „Meine Zeit steht in deinen Händen“ a z wěnowanjom „Förderverein Wendische Kirche“.

Na Wětošowskim pohrjebnišću zetkach wudowu fararja Klausu Lischewskeho při rowje jeje mandželskeho. Jeho posledni wotpočink je w susodstwje rowa fararja Běgarja při žarowskej hali. Loni Lischewsky wědžeše, zo je mandželska fararja Běgarja 1945 jenož něšto dnjow do njeho zemřela. Wón je ju hišće pohrjebał. Mandželskaj běštaj w čezkim powójnskim času na tyfus schoriłoj. Farar Lischewsky je so z Benjaminom Běgarjom zaběrał a wo nim napisał biografiju.

Siegfried Malk

W mjenje džěloweje skupiny Serbska namša staji Siegfried Malk 23. septembra šalu z kwětkami na row fararja Benjamina Běgarja we Wětošowje.

Foto: S. Malk

Powěšće

Serbski muzej w Budyšinje je wudał rjad talerjow z motiwami dwanaće měsacow Měrćina Nowaka-Njehornského. Tute talerje kaž tež šalki ze wšelakimi znatymi bajowymi postavami serbskeho molerja předawaja so w Serbskim muzeju na Budyskim hrodze.

Foto: Serbski muzej

Budyšink. Něhdže 30 zajimcow dožiwi 18. septembra w Šerachowym domje w Budyšinku premjeru noweje knihi „Mjez Křičom a Lubatu • Zwischen Lutherberg und Löbauer Wasser“, w kotrež předstaja wudawačel Marko Grojlich žiwjenje a podawki ze stawiznow serbskich wsow w Budyskim narańšim kraju. Wulki zajim zbudži tehorunja dalše čitanje z tuteje knihi, kotrež wotmě so 7. oktobra w domje Tysac hatow w Stróži pola Hućiny.

Kumwałd. Njedawno zapokazany nowy wosadny farar Friedemann Wenzel poswjeći 20. septembra w přitomnosći 700 kemšerjow tři nowe zwony za Kumwałdsku cyrkej. Džeń po tym zběhnychu zwony, kotrež běchu so w Lauchhammerje leli, na cyrkwinski wěžu.

Janšojce. Kónc septembra dojedźe se sej někotři potomnicy serbskich wupućowarjow z Awstralskeje na wopyt do Janšojc. Z tuteje delnjolužiskeje wsy běchu jich prjedownicy srjedź 19. lěttotka na Pjaty kontinent wupućowali. Hosćo wobhladachu se j Janšojku cyrkej a wopytachu statok Freitagec swojby.

Kórjeń. Na žnjowodžaknych kemšach njedźelu popoždny, 4. oktobra, w Božim domje w Kó-

rjenju pola Choćebuza rozžohnowaše so wosada wot swojeho dołholětneho fararja Helmuta Hupaca. Farar Hupac je rodzeny Delnjoserb z Prjawoza a je w minjenych lětdžesatkach na wšelake wašnje serbske cyrkwinske žiwjenje w Delnjeje Łužicy spěchował. W lěće 2009 bě jeho wosada z hosćičelku Serbskeho ewangeliskeho cyrkwinskeho dnja. Helmut Hupac skutkowaše 32 lět jako farar w Kórjenju. W hodowniku 2013 bě tam woswjećił swój 30lětny ordnaciski jubilej.

Drjeje. Dokónčene wobnowjenje cyrkwy woswjećichu 11. oktobra w delnjolužiskich Drječach ze swjedženski kemšemi. Na nich wobdžělichu so mnohe kemšerki w serbskej drasće; džěl čitanjow bě serbski. Předowanje měješe Choćebuzka superintendentka Ulrike Menzel, dujerjo z Gogolowa kemše wobrubichu. Při zhromadnej swačinje po tym přednjesechu so tež dwurěčne narěče.

Budyšin. Na němskich kemšach w Michałskej cyrkwi 25. oktobra zaspěwa chór Budyšin pod nawodom Michała Jancy znowa kompoziciju Sebastiana Elikowskeho-Winklera „Liturgia Trinitatis“. Po prapremjerje na lětušim cyrkwiskim dnju w Bukcach a dalšim předstajenju na kermušnych kemšach w Hodźiju bě Budyšin třeće městno, hdžež nowa twórba zaklinča.

Dary

W septembru je so darilo za Serbske ewangeliske towarstwo 50 eurow. Bóh žohnuj dar a daricela.

Spominamy

Před 50 lětami, 22. nowembra 1965, zemře wučer a publicist **Pawoł Wićaz** w Budyšinje. Pochadžeše z Wulkich Zdžarow, hdžež bě so 1900 jako syn holanskeho žiwnošcerja narodžił. Jeho džěd bě Korla (Chrystel) Swětoš, w swojim času daloko znaty jako serbski kolporter, kotryž je w lětach do Přenjeje swětoweje wójny knihi Serbskeho lutherskeho knihowneho towarstwa po pruskich serbskich wosadach roznošował. Pawoł Wićaz wopyta wučerski seminar w Rychbachu a skutkowaše na wšelakich městnach w Serbach a w Němcach jako wučer. Po Druhej swětowej wójnje bydleše w Budyšinje (spočatnje na Jägerowej, pozdžišo napřečo wěži Pětrскеje cyrkwy) a bě z wědomostnym sobudželačerjom w Serbskim zarjedže, z redaktorom Noweje doby a naposledk z lektorom Ludoweho nakładnistwa Domowina. Mnohe nastawki, portrety a pojednanja z jeho pjera swědča wo jeho bohatej wědže wo serbskich kulturnych stawiznach. Bě trójce woženjony; njeměješe lochke žiwjenje. Na wutrobu chorowaty, zemře wón rano na dnju swojich 65. narodnin. Pochowany bu w Budyšinje drje na Michałskim pohrjebnišču. Tam wotpočuje nětko tež hižo jeho syn, w ewangeliskich Serbach derje znaty Radoměr Wićaz (1943–1997). T.M.

Přeprošujemy

W nowembru wysyła so ewangeliske Nabožne slowo k dnjej w serbskim rozhłosu.

- 01.11. 22. njedźela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi
- 07.11. sobota**
14.30 wosadne popoždny w Bukcach
- 08.11. dopředposlednja njedźela cyrkwinskeho lěta**
09.30 dwurěčne kemše w Rakecach (farar Kecke, sup. Malink)
11.00 kemše z Božim wotkazanjom w Hodźiju (farar Rummel)
12.00 nutrnošć w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- 11.11. srjeda**
19.00 Rakečanska bjesada we farskej bróžni
- 15.11. předposlednja njedźela cyrkwinskeho lěta**
08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. Malink)
- 18.11. pokutny džeń**
08.20 nutrnošć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 19.11. štwórtk**
18.30 Bukečanska bjesada na farje
- 28.11. sobota**
15.00 ekumeniske wosadne popoždny w Drježdžanach w cyrkwi swj. Jozefa na Rehefeldskej (sup. Malink)
- 29.11. 1. njedźela w adwencie**
14.00 wosadne popoždny w Slepom (fararka Malinkowa)
- 06.12. 2. njedźela w adwencie**
12.00 nutrnošć w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
14.00 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi, po tym adwentnička na farje

Pomhaj Bóh
časopis ewangeliskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawačelje: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangeliske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čiść: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangeliske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiaražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.